ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМ. В. Г. КОРОЛЕНКА

Винахідники і науковці: разом до перемоги

Матеріали науково-практичної конференції

до Дня винахідника і раціоналізатора України

2024

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ім. В. Г. КОРОЛЕНКА
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА РАДА ТОВАРИСТВА
ВИНАХІДНИКІВ І РАЦІОНАЛІЗАТОРІВ УКРАЇНИ

ВИНАХІДНИКИ І НАУКОВЦІ: РАЗОМ ДО ПЕРЕМОГИ

Матеріали науково-практичної конференції
(Харків, 19 вересня 2024 року)

Харків 2024

УДК 001.895:339.166.5]:005.745"2024.09.19"]:027.021(477.54-25)ХДНБ](06)
В48

Упорядник: **Прохорова Ганна Валеріївна**
Науковий редактор: **Глазунова Людмила Володимирівна**, заступниця директора з наукової роботи Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, кандидат наук із соціальних комунікацій

Затверджено до друку вченою радою
Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка
(протокол № 3 від 31.10.2024 року)

В48 **Винахідники і науковці: разом до перемоги** : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 19 верес. 2024 р.) / М-во культури та стратег. комунікацій України, Департамент науки і освіти Харків. обл. військ. адмін., Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. обл. рада Т-ва винахідників і раціоналізаторів; [упоряд. Г. В. Прохорова ; наук. ред. Л. В. Глазунова]. – Харків, 2024. – 184 с.

Збірник містить доповіді та повідомлення науково-практичної конференції «Винахідники і науковці: разом до перемоги», що відбулася 19 вересня 2024 року.

Видання адресоване фахівцям у сфері інтелектуальної власності, науковцям, винахідникам, які працюють у військовій, автотранспортній, екологічній галузях, а також може бути корисним студентам і викладачам закладів вищої освіти, громадським діячам.

УДК 001.895:339.166.5]:005.745"2024.09.19"]:027.021(477.54-25)ХДНБ](06)

© Харківська державна наукова
бібліотека ім. В. Г. Короленка, 2024

ЗМІСТ

Прохорова Г. В. Для захисту і розвитку країни (Передмова) 7

Привітання учасникам конференції 12

Сухорукова Н. А. ……..…. 11

Вірютіна К. М. …….. 12

Пижова Л. Б. ……. 13

Розділ І Тенденції розвитку інтелектуальної власності в Україні 16

Внукова Н. М. Національні інноваційні системи у забезпеченні інноваційного процесу в умовах глобальних викликів 16

Прохорова В. Г. Функціонування центру інформаційної підтримки винахідництва в умовах російської збройної агресії 20

Стогній Є. С. Дорожня карта законодавчих змін у сфері інтелектуальної власності 25

Носова Я. В., Аврунін О. Г., Носова Т. В. Інновації в часи війни: роль винаходів у підвищенні обороноздатності та медичної допомоги 34

Коломійцев О. В., Сайко В. Г., Комаров В. О. Про необхідність використання патентної інформації при створенні та освоєнні нової військової техніки та озброєння 38

Васильєв О. В. Використання патентних досліджень у процесах зворотньої розробки 43

Суханова Т. О. Важливість формування енергокультури для відновлення України 46

Tkachov M. M., Hunko M. O. The problems of intellectual property in Ukraine 48

Tkachova N. P., Arendarenko O. O. Marketing support of inventive ideas 52

Ievsieiev A. S. Forms of commercialization of intellectual property 56

Pererva P. G., Kosenko S. A., Kobieliev I. V. Economic evaluation of intellectual products 60

Kosenko A. V., Petrova M. P. Research of conflicting interests in the field of intellectual property 65

Mekhovych K. S. Foresight methods in innovation 69

Mekhovych Y. S., Dyuzhev V. G. Innovative technologies in the field of finance: cryptocurrency 73

Romanchyk T. V., Pererva O. P. Competitive advantages of intellectual property 77

Розділ ІІ. Інновації в часи війни 81

Башкіров О. М., Григоренко В. А. Покращення організації інженерного облаштування позицій шляхом створення мінно-вибухових загороджень 81

Волобуєва Л. О., Любімов О. В., Валковий В. С. Метод оптимізації енергоспоживання бортового комп'ютера наносупутника 84

Кіслов О. Г., Бугаєвський С. О. Деякі питання щодо ремонту, реконструкції та відновлення об'єктів дорожньої і цивільної інфраструктури України 88

Козловський Ю. К., Радченко М. М., Тітаренко А. В. До питання забезпечення живучості систем військового радіозв'язку 93

Каракуркчі Г. В., Сахненко М. Д., Єрмоленко І. Ю., Корогодська А. М. Потенціал інноваційних електрохімічних технологій в інтересах military tech 98

Кобцев О. С., Селезньова Г. С., Майорова К. В. Орбітальні та міжорбітальні безпілотні літальні апарати 102

Колесников Н. Є., Лавров В. Д., Шутова С. І., Молоткова І. І. Акустичний метод вимірювання швидкості руху повітряних мас 105

Крайнюк О. В. Вплив військових дій на забруднення ґрунтів важкими металами та екосистемні наслідки 109

Панченко С. В., Ловська А. О., Рукавішников П. В. Дослідження міцності контейнера при його закріпленні в напіввагоні пневмооболонками 114

Михальчук В. О., Рубльова Р. І. Програмне забезпечення для анонімізації та шифрування: створення програм для захисту комунікацій і даних військових та цивільних осіб 117

Панченко С. В., Ловська А. О., Равлюк В. Г. Аналіз факторів, що впливають на надійність роботи гальмових систем візків вантажних вагонів 121

Позднякова О. М., Башкиров О. М. Проблемні питання створення новітніх рупорних гідроакустичних антен 125

Попик А. І., Кисличенко В. С., Іосипенко О. О., Новосел О. М., Скребцова К. С. Дослідження фенольних сполук бузку звичайного сорту Мрія 129

Продащук С. М., Квасов П. В. Використання інноваційних технологій для відновлення об'єктів залізничної інфраструктури 132

РОЗДІЛ І
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

УДК 334.75:001

НАЦІОНАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ СИСТЕМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Внукова Наталія Миколаївна,
доктор економічних наук,
професор Харківського національного
економічного університету ім. С. Кузнеця,
провідна наукова співробітниця НДІ правового
забезпечення інноваційного розвитку НАПНУ,
Україна, м. Харків

Анотація. *Розглянуто загальні тенденції розвитку національних інноваційних систем в умовах глобальних викликів. Визначено законодавчо-нормативне регулювання стану та розвитку національних інноваційних систем. Акцентовано увагу на розвитку бізнес-інкубаторів. Відзначено результати визначення польськими вченими рівня інноваційності країн Європейського Союзу (ЄС).*

Ключові слова: *інноваційний процес, інноваційний розвиток, національні інноваційні системи, інноваційність країн.*

Abstract. *The general trends of the development of National innovation systems in the conditions of global challenges are considered. The legislative and regulatory regulation of the state and development of national innovation systems is determined. Attention is focused on the development of business incubators. The results of determination of the level of innovativeness of EU countries by Polish scientists were noted.*

Keywords: *innovative process, innovative development, national innovative systems, innovativeness of countries.*

Ефективне функціонування національних інноваційних систем може бути джерелом багатьох можливостей, але інновації самі по собі можуть означати обмеження, а також породжувати різні типи ризиків для функціонування національних і регіональних ринків. Отже, концептуально щодо розвитку національних інноваційних систем у світі стоїть завдання щодо визначення ролі національних інноваційних систем у забезпеченні

інноваційного процесу країни для можливої відповіді на глобальні виклики.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про інноваційну діяльність» повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності полягають у здійсненні нормативно-правового забезпечення у сфері інновацій, забезпеченні розвитку інноваційного потенціалу України та національної інноваційної системи [4]. Кабінетом Міністрів України схвалено Концепцію розвитку національної інноваційної системи [3] до 2025 року. Затвердженню Концепції передували результати аналізу економічного зростання країн – лідерів рейтингів конкурентоспроможності, який засвідчив, що необхідність формування та забезпечення розвитку національної інноваційної системи є безальтернативною щодо реалізації системної та послідовної державної політики, спрямованої на активізацію інноваційних процесів, забезпечення технологічного розвитку та оновлення національної економіки.

Загальний варіант визначення: національна інноваційна система – це сукупність організацій, які беруть безпосередню участь в інноваційному процесі. Національна інноваційна система – це сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу [3]. Визначення сутності національної інноваційної системи є елементом забезпечення інноваційного процесу. Актуалізація цього збільшується за умов глобальних викликів.

Підсистемами національної інноваційної системи є державне регулювання із законодавчими, структурними і функціональними інституціями, які встановлюють та забезпечують дотримання норм, правил, вимог в інноваційній сфері, та взаємодією між підсистемами; освіта із ЗВО, науково-методичними установами, науково-виробничими підприємствами, державними і місцевими органами управління освітою, а також закладами, які проводять перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів; генерація знань у наукових установах та організаціях незалежно від форми власності, які проводять наукові дослідження і розробки та створюють нові наукові знання і технології, у державних наукових центрах, академічних та галузевих інститутах, наукових підрозділах ЗВО, наукових, конструкторських та інноваційних підрозділах підприємств; інноваційна інфраструктура з виробничо-технологічною, фінансовою, інформаційно-аналітичною та експертно-консалтинговою складовою, а

також з технополісами, технологічними та науковими парками, центрами трансферу технологій, бізнес-інкубаторами та інноваційними структурами інших типів, інформаційними мережами науково-технічної інформації, експертно-консалтинговими та інжиніринговими фірмами, інституційними державними та приватними інвесторами; виробництво організацій та підприємств, які виробляють інноваційну продукцію і надають послуги та (або) є споживачами технологічних інновацій [3].

Реалізація інноваційного процесу відбувається у всіх складових національних інноваційних систем. Між тим можлива пріоритетність, і його прискорення може відбуватися у бізнес-інкубаторах, які можуть забезпечити відповідь на глобальні виклики в реалізації інноваційних проєктів та розробці інноваційних ідей. Серед європейських прикладів бізнес-інкубаторів привабливим є досвід Швеції, яка активно підтримує Україну у сфері інновацій [6]. У Швеції широко впроваджується концепція внутрішніх бізнес-інкубаторів, що створюються й розвиваються всередині великих промислових підприємств, транснаціональних корпорацій тощо. Шведський досвід показав, що бізнес-інкубатори можуть бути ефективним інструментом розвитку бізнес-середовища промислових підприємств, місцем генерування і впровадження інноваційних ідей на базі великих компаній. У країні нараховується близько 80 бізнес-інкубаторів, більшість з яких ІТ-спрямування, проте існують тенденції на їх переорієнтування зі сфери промислового виробництва, яке переноситься у країни третього світу, на сферу послуг (туризм, переробка відходів) у зв’язку із посиленням екологічних вимог. До найбільш перспективних і привабливих для інвесторів галузей у сфері шведського бізнес-інкубування відносять ІТ-технології (розробка додатків, захист даних, дизайн, освіта, свіжі та оригінальні ідеї); оптову та роздрібну торгівлю; транспортні перевезення; творчі проєкти в сферах архітектури та дизайну; сферу туризму тощо [2]. Ефективним є досвід використання бізнес-інкубаторів і в Німеччині.

Національна інноваційна система потребує пошуку оптимального варіанта розвитку. За концептуальним баченням є два варіанти: перший передбачає розвиток шляхом надання першочергової підтримки підсистемі генерації знань із метою збільшення кількості проведених наукових досліджень і розробок. Основним недоліком вважається значний ризик виникнення невідповідності результатів наукових досліджень і розробок вимогам і потребам національної економіки та переорієнтації науково-технічного потенціалу на задоволення потреб інноваційного розвитку економік інших держав. Другий варіант вважається більш привабливим та

оптимальним і передбачає розвиток шляхом здійснення комплексу заходів щодо збалансованого розвитку усіх підсистем національної інноваційної системи, підтримки інноваційної активності вітчизняних суб'єктів господарювання на всіх стадіях інноваційного процесу. Враховуючи, що задіяні всі підсистеми, реалізація другого варіанта розвитку потребує узгодження державної промислової, фінансової, податкової політики з державною політикою у сфері вищої освіти, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. В умовах глобальних викликів результативність інноваційного процесу буде залежати від синергічної розвиненості всіх підсистем національної інноваційної системи [1], отже, другий варіант більш доцільний за таких умов.

Важливо, чи визначає тип концепції розвитку національних інноваційних систем рівень інноваційності економік країн ЄС. Польські вчені встановили наявність такої залежності. В країнах, що належать до розвинених національних інноваційних систем, рівень інноваційності економіки вищий, ніж у країнах, що належать до систем, що розвиваються [5]. Дослідження охопило період з 2010 до 2021 року. На основі емпіричних значень синтетичного показника розвитку складено рейтинг інноваційності економік країн ЄС. У дослідженні використано один із методів багатовимірного статистичного аналізу: метод стандартних відхилень лінійно впорядкованих об'єктів. Перша група країн-лідерів за десять років розширилася, що свідчить про високу зацікавленість інноваціями.

Реформи в інноваційній діяльності за умов глобальних викликів впливають на можливості використання змін в інноваціях. Реконструювання майбутнього в контексті інноваційного розвитку є надзвичайно актуальним у відбудові зруйнованих промислових підприємств і інфраструктури. Для пришвидшення інноваційного процесу необхідні інструменти координації стейкхолдерів, зацікавлених у ньому. Для цього можливе формування інноваційних напрямів взаємодії українських та європейських компаній для посилення змін.

Список бібліографічних посилань

1. Внукова Н. М. Європейські вимоги до компетентності дослідника в інноваційному процесі // Право та інновації. 2024. № 2. С. 149–154. DOI: https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2(46)-23. URL: https://pti.org.ua/ index.php/ndipzir/ article/view/1154.

2. Колодійчук А. В., Решко Е. Ю., Бегун Е. І. Інфраструктура ризик-інвестування в Україні // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2022. Вип. 1 (59). С. 30–34. DOI: https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.1(59).30-34.

3. Концепція розвитку національної інноваційної системи : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 17.06.2009 р. № 680-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/224444321.

4. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text.

5. Dworak E., Grzelak M. M., Roszko-Wójtowicz E. Comparison of National Innovation Systems in the European Union Countries // Risks 2022. 10 (1), 6. URL: https://doi.org/10.3390/risks10010006.

6. Swedish Incubators and Science Parks in solidarity with Ukraine. URL: https://www.sisp.se/start/ukraine.

Доповідь представлена у межах виконання науково-дослідної роботи (НДР) «Правове забезпечення інноваційного процесу в умовах глобальних викликів». – Державна реєстрація РК УкрІНТЕІ № 0120U104786.

УДК 001.894-051-053.6:37.091.27]:355.48(470:477)“2022/2024”

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦЕНТРУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ВИНАХІДНИЦТВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Прохорова Віра Григорівна,
завідувачка відділу науково-інформаційного
забезпечення інноваційних процесів
ХДНБ ім. В. Г. Короленка,
заслужений працівник культури України,
Україна, м. Харків

Анотація. *Розглядається діяльність Центру інформаційної підтримки винахідництва за останній рік, робота з молоддю в рамках проєкту Школа молодого винахідника, заходи Школи, партнерська взаємодія.*

Ключові слова: *Школа молодого винахідника, конкурс «Молодий новатор», консультативна допомога, творчі зустрічі, круглі столи, науково-практичні конференції, партнерська співпраця.*

Abstract. *The activities of the Information Support Center for Invention over the past year, work with young people within the framework of the Young Inventor School project, School activities, partnership interaction are considered.*

Винахідники і науковці: разом до перемоги

Матеріали науково-практичної конференції
(Харків, 19 вересня 2024 року)

Редактор Т. М. Поливана

Формат 60×90/8. Ум. друк. арк. 23. Обл.-вид. арк. 9,8.
Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка
пров. Короленка, 18, м. Харків, 61003, Україна
E-mail: info@korolenko.kharkov.com